

гарно, пощастило», «Синус і Косинус – це позивні двох командирів Нацгвардії», « – Синусе, Косинусе, не вимикайте рацію», «Синус на зв'язку...», «Умикається Косинус...» [1, с. 30].

Автор роману «Іловайськ» приділив значну увагу ще одному герою із позивним *Кабан*. Про нього написаний цілий розділ під назвою «Життя та смерть Сергія Кабана». *Сірий, або Серьога Кабан* отримав такий позивний тому, що за фізичними параметрами він був найбільшим бійцем у загоні і мав досить впертий характер, тобто цей позивний є іменем-характеристикою. «Але в кожному позивному, у кожній новій назві людини, яка змінює спосіб життя і сприймає війну, а разом із новим способом життя і війною – змінює і ставлення до життя і смерті, є не лише звучання, зовнішня сторона, спостереження товаришів або дитячі мрії – *Серьога Кабан* виявився людиною до неможливості впертою» [1, с. 35].

Крім того, підставою для отримання позивного могли бути й звички та вподобання бійців. *Американець* отримав такий позивний, тому що полюбляв одягатися в усе американське, напр.: «...ось потрапив до сепаратистів у полон, його б по «Лайфньюс» показали Кореспондент: «Який ваш позивний?» *Американець*: «*Американець*». Кореспондент: «Як бачите, це не просто чутки про американських найманців!» [1, с. 41].

Цікавою є історія виникнення позивного *Anic*, що належить капітану з 17-ої бригади, який коробочками командує. Над його значенням розмірковують бійці. Адже з одного боку це ім'я бога плодоріддя в єгипетській міфології, а з іншого – назва ліків з отрути бджоли. Крім цього, бійці пригадують книгу й однойменний фільм «Хмарний атлас», у якому ватажка повстання проти світового порядку звали *Anic* [1, с. 126].

Доволі промовистим є позивний *Академік*, що належить кандидату наук, викладачу вишу, людині надзвичайно дисциплінованій, витривалій та надійній. Напр.: «Іронія долі, – говорить *Академік*, – півроку тому я буквально за п'ятсот метрів від цієї застави, на сусідній вулиці, відкривав філію нашої аграрної академії. А тепер сиджу тут із автоматом в руках» [1, с. 39-40].

Є. Положій у романі «Іловайськ» використовує позивні з метою утаємнення особи бійця, для характеристики героїв за зовнішніми або внутрішніми особливостями, за освітою, фахом, професією, родом занять тощо. У художньому творі репрезентовано позивні: ім'я-вік (*Дід*), ім'я-професія (*Адвокат, Артист, Терапевт*), ім'я-зовнішність (*Кабан, Посмішка*), ім'я-характеристика (*Кішка, Вітерець*), ім'я-символ (*Грім, Anic*), ім'я-асоціація (*Шева, Франко*), ім'я-географічна назва (*Мирний, Крим*).

Література:

1. Положій Є. В. Іловайськ : розповіді про справжніх людей / Є. В. Положій. – Харків : Фоліо, 2015. – 378 с.

ФОРМУВАННЯ БЕЗПЕЧНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ – ВИКЛИК СЬОГОДЕННЯ

Панін Є.П.

*Комунальний заклад «Одеський навчально-реабілітаційний центр
«Зоресвіт» Одеської обласної ради»
zpanin25@gmail.com*

Актуальність вивчення даної тематики обумовлена сучасним станом перебування України в умовах воєнного стану, ведення бойових дій на території держави що, безумовно, накладає відбиток і на освітню діяльність підростаючого покоління та потребує створення безпечного освітнього середовища. Створення безпечних умов для усіх учасників освітнього процесу є першочерговим завданням засновників і керівників закладів освіти.

Мета - здійснити теоретичний аналіз проблеми формування безпечного освітнього середовища, обумовленого воєнним станом в Україні.

Методика і організація дослідження. Дослідження побудовано на основі використання теоретичних методів: аналізу – для характеристики сутності базового поняття «безпечне освітнє середовище» та узагальнення – для систематизації інформації щодо шляхів забезпечення безпеки в освітньому середовищі закладу загальної середньої освіти для всіх його учасників.

Результати дослідження. Існування різних підходів до визначення поняття «безпека освітнього середовища» стосуються психологічного, екологічного, інформаційного його аспектів. Узагальнюючі різні підходи зазначимо, що «безпечне освітнє середовище – це стан освітнього середовища, у якому : наявні безпечні умови навчання і праці, комфортна міжособистісна взаємодія, що сприяє емоційному благополуччю учнів, педагогів і батьків, відсутні будь-які прояви насильства та є достатні ресурси для їх запобігання, а також дотримано прав і норм фізичної, психологічної, інформаційної та соціальної безпеки кожного учасника освітнього процесу» [1, с.2].

У роботі Р. Семенової наголошується на трьох аспектах даного поняття, зокрема: «психологічно-інформаційного (психотравматичні ситуації в освітньому процесі); екологічного (захищеність особистості від негативного впливу екологічних чинників, що визначають оптимальність взаємодії зі світом природи); інформаційного (застосування інформаційно-комунікаційних технологій в освіті)» [4, с. 98].

С. Москалик зазначає, що безпечне освітнє середовище створюється за умов безпечного освітнього та робочого середовища; комфортних міжособистісних стосунків, що сприяють емоційному благополуччю учасників освітнього процесу (учнів, учителів і батьків); відсутності ознак насильства та наявності належних ресурсів для запобігання насильству; дотримання прав і норм щодо фізичної, психологічної, інформаційної та соціальної безпеки кожної дитини залученої до освітнього процесу [3, с.37].

Створення безпечного освітнього середовища є безперервним процесом, зорієнтованим на постійні виклики сучасного життя, пошук нових ресурсів і можливостей, генерування нових ідей і правил, який не припиняється із досягненням певного результату та потребує спільної відповідальності усіх його учасників [5, с.28].

У сучасних умовах життя – у період воєнного стану – збереження безпечного простору набуває першочергового значення, про що підтверджено Декларацією про безпеку шкіл, розробленою ООН у 2015 році, яку станом на 2022 рік підписало 109 країн. Зазначається, що як під час військових дій так і тривалий час після їх закінчення заклади освіти в Україні будуть працювати відповідно до нових вимог до організації безпечного освітнього середовища, де облаштування укриттів та організація безпечного освітнього простору у школі стає однією із найважливіших завдань [2].

Будівництво укриттів і створення безпечного освітнього середовища в школах – одне з найважливіших завдань для адміністрацій шкіл в умовах сьогодення. Організація безпечного фізичного простору у закладі освіти для перебування у ньому і екстреній евакуації усіх учасників освітнього процесу передбачає таке облаштування навчальних кабінетів, коридорів сходів, виходів, яке забезпечить безпечне та безперешкодне пересування їх по школі і організацію вільного руху, попередження травмування в екстрених ситуаціях.

Однією з передумов безпечного освітнього середовища є наявність чітких процедур реагування та поведінки, знання цих процедур усіма працівниками закладу та постійне відпрацювання правил з учнями, зокрема: як відпрацювання шляху евакуації до найближчого укриття, або «альтернативних» шляхів евакуації у випадку непередбачуваних ситуацій; розробка протоколів безпеки для учнів різного віку щодо правил поведінки під час повітряних тривог, евакуації, перебування у сховищі /укритті. Облаштування безпечного укриття у закладі освіти відбувається відповідно до

вимог та рекомендацій, розроблених Державною службою з надзвичайних ситуацій, а також які надані Міністерством освіти і науки України. Ці рекомендації розроблено Державною службою якості освіти спільно з експертами ініціативи «Система забезпечення якості освіти».

Як зазначено у рекомендаціях щодо створення безпечного освітнього середовища «Протокол безпеки – це певний набір правил, процедур, якими повинні керуватися педагоги та учні у закладі освіти щодо певної ситуації» [2].

Важливим в організації безпечного середовища є інформування усіх його учасників про правила мінної безпеки, забезпечення проходження працівниками школи навчань з надання першої невідкладної допомоги, психологічних тренінгів з підтримки емоційного стану педагогів і учнів в умовах надзвичайних ситуацій воєнного характеру, налагодження партнерства з батьками, оперативне їх інформування.

В умовах воєнного стану та у післявоєнні роки відповідно до навколишньої ситуації кожен заклад має бути гнучким у виборі форми навчання (дистанційної чи змішаної), в укладанні розкладу уроків (для очного, дистанційного та змішаного навчання), технічного забезпечення навчання, під час створення інструкцій/протоколів/алгоритмів для вчителів, заступників директорів, інформації для батьків щодо онлайн-навчання, у впровадженні навчальних платформ, доборі навчальних матеріалів та стратегій роботи з учнями під час уроків [2].

Висновки. Отже, питання безпеки в освітньому середовищі на сьогодні є першочерговим завданням засновників і керівників шкіл, що потребує формування унікального педагогічного досвіду, переосмислення ролі освіти, її ціннісних складників для того, щоб узяти на себе новий рівень відповідальності.

Література

1. Безпечне освітнє середовище в умовах воєнного стану: на що звернути увагу директору школи. Режим доступу: <https://sqe.gov.ua/bezpechne-osvitnie-seredovishhe-v-umovakh/>
2. Безпечне освітнє середовище: нові виміри безпеки. Державна служба якості освіти в Україні Режим доступу: <https://sqe.gov.ua/bezpechne-osvitnie-seredovishhe-novi-vim/>
3. Москалик С. В. Створення безпечного освітнього середовища в закладі загальної середньої освіти: методична розробка. Недогарки, 2022. 49 с
4. Семенова Р. О., Музика О. Л., Корольов Д. К. Освітнє середовище як чинник становлення обдарованої особистості: монографія. За ред. Р.О. Семенової. К.-Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2020. 197 с.
5. Цюман Т. П., Бойчук Н. І. Кодекс безпечного освітнього середовища: метод. посіб. За заг. ред. Цюман Т. П. К., 2018. 56 с.

ЛІНГВАЛЬНІ МАРКЕРИ КОНЦЕПТІВ «ВІЙНА» / «МИР» У СУЧАСНОМУ ЖАНРІ ПИСЬМЕННИЦЬКОЇ ПРОМОВИ

Педченко С. О.

*Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка
svpedchenko@gmail.com*

Сучасні українські письменники – амбасадори суспільної думки, речники національної культури на обширах світових форумів, ті, кому доводиться обстоювати нашу окремішність, право на свій не лише матеріальний, а й духовний дім, хранителі народної пам'яті¹ про добу воєнного лихоліття. Чільне місце в когорті таких

1. ¹ Форму родового та давального відмінків однини іменників третьої відміни вживаємо відповідно до норм чинного правописного кодексу (Український правопис. К. : Наукова думка, 2019. 391 с.).